

205796

:: CZETTEL DÁNIEL ::

1883 — 1908.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST 1908

PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

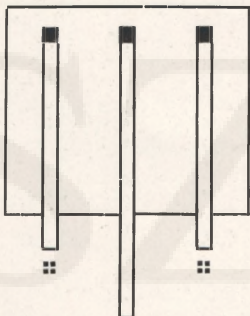

CZETTEL DÁNIEL

1883 — 1908.

BUDAPEST 1908

Pestí Könyvnyomda-Részvénytársaság

N. libr.
1774

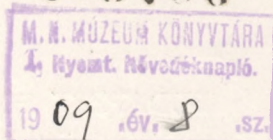

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

205796

munka egy jeles bajnokáról fog-
nak beszélni e sorok; egy olyan
törhetlen szorgalmú, nagy tehet-
ségű alkotó személyéről, a ki
hosszú, negyedszázadon túli mun-
kálkodása közben sohasem ért rá magáról hal-
latni vagy beszéltetni; — a ki életének minden
gyönyörűségét abban találta, hogy az általa
célul kitűzött pályán folyton csak előre törtes-
sen és a személye iránt bizonyos körökben meg-
nyilvánult bizalomnak fokozatos mértékben felel-
jen meg.

Czettel Dániel, a ki immár 18-ik éve ügy-
vezető-igazgatója az általa alapított Első Magyar
Betüöntöde Részvénytársaságnak, betöltötte a
hazai betüöntés körüli sikeres munkálkodásának
negyedszázados fordulóját.

Nem mindennapi ezen kiváló férfiúnak a
pályafutása; — hosszú munkás pályáján végig

keresztül vonul a tanulni vágyás, a cselekvési erő, mely úgyszólván ösztönözte őt a szünni nem tudó munkára. Ifjú korától kezdve élt benne a vágy, hogy kiválva a mindennapiság szürke körletéből, valami nagyot és szépet alkotson, a mely alkotáshoz méltán, jogosan és büszkén fűzhesse a nevét.

Czettel Dániel 1850-ben született Abonyban, Pestmegyében; elvégezvén iskoláit, vágyai már akkor a mechanikai mesterségek körébe vonzották, és hogy ezen neki tetsző, művészies számba menő mesterségekkel megismerkedhesen, előbb mint praktikáns, később mint önálló munkás szerzett magának messze kiterjedő ismereteket.

Nagy bántódására nem folytathatta ezen a téren tanulmányait, a melyek segélyével már akkor a tökéletesség színvonalára akart emelkedni; gyenge szervezete, gyakori betegsége megakadályozták őt abban, hogy tehetségeit e téren tovább érvényesíthesse és a gazdasz pályára lépett, hogy a szabad levegőn való állandó tartózkodás segélyével gyöngé lábbon álló egészségét visszanyerje és szervezetét megerősítse, ellentállóvá tegye.

Egy pár év alatt reményei, vágyai teljesültek és egészségesen, de egyúttal ifjúkori álmai és hajlamaiban is megerősödve, tért vissza a fővárosba, hogy félbehagyni kényszerült ideáit most már a megvalósulás útjára terelje.

Mindenekelőtt egy nyomdai szaküzletet rendezett be magának 1881-ben, melynek segélyével bő ismeretekre tett szert ugy a nyomdászat, mint különösen a nyomdászathoz szükséges nagy különbözőségű kellékek, anyagok, betűk stb. terén. Nem is mulasztotta el soha, hogy ismereteit fejlessze, — és minden ideális hajlamai mellett is egyúttal jó kereskedő szellem lévén, csakhamar belátta, milyen nemzetgazdasági kár háramlik az országra a többek között azzal is, hogy az abban az időben már hatalmas fejlődésnek indult magyar nyomda-ipar egész óriási betű- és egyéb nyomdai anyagkészletét a külföldön kénytelen beszerezni, holott itt minden kellék megvolna arra, hogy a tömérdek pénz kiönlését megakadályozzuk.

E fölötti töprenkedésében a vele már addig is összeköttetésben álló Rust J. H. bécsi betűöntődei céget vette rá, hogy vele társasviszonyba lépve, Budapesten egy kisebbszerű betűöntődét

állítsanak fel. Az új vállalat eléggé virágzott is, de hát nem az volt, a mi után Czettel Dániel vágyakozott. Neki ez csak szárnypróbálgatás volt. Ő egy nagy érezhető hiányt akart pótolni, egy nagy ürt betölteni; ő hivatva érezte magát valami nagyot alkotni.

Igy történt, hogy pár évi működés után kiszabadította magát a kicsinyes vállalkozás szellemet lenyügöző béklyóiból és tele ambícióval, erős akarattal, teremtő vágygyal rálépett a nagy alkotások terére.

Minden tudása és önérzete daczára sem érezte magát egyedül elég erősnek, nagyratörő terveit keresztülvitelére, és így, az ötlet szintén jellemző okos gondolkodásával segítő-társat keresett és ezt meg is találta Magyarország grafikai iparának legtekintélyesebb, legméltóbb és legnagyobb tudású és tapasztalatú alakjában: *Lovag Falk Zsigmond*ban, a kinek a személyében való nagy bizalom már néhány szavára megteremtette a szükséges tőkét, a melyből megalapították az Első Magyar Betüöntöde Részvénytársaságot, elnökéül választván *Lovag Falk Zsigmond*ot, ügyvezető-igazgatóul pedig Czettel Dánielt, kinek e téren való versírozottsága már

akkor szélesebb körökben ismeretes volt. Ez történt az 1890-ik évben.

Czettel Dánielnek első dolga volt külföldi tanulmányútra menni, hogy megismerkedjék a legmodernebb betüöntödei berendezésekkel, hogy első minőségű szakmunkásokat telepítsen be, és hogy megnyerje Berlin egyik legnagyobb betüöntödei cégnek a közreműködését, a mire a kezdet nehézségei között feltétlen szükség volt.

Ezen külföldi utazását teljes siker koronázta, és hazatérvén, azonnal hozzá fogott a berendezkedés nagy munkájához, melyet bámulatos gyorsasággal befejezván, vezetése alatt megkezdette működését hazánk első nagyszabású betüöntödéje.

A magyar fővárost és a vidéket egy csapással meghódította az új vállalat kifogástalan gyártmányaival, és a legnagyobb nyomdák első sorban, jó például szolgálván, siettek állandó megrendelőül szegődni az erős és céltudatos vezetés alatt csakhamar virágzásnak indult hazai betüöntödének. Czettel Dániel ambícióját azonban ezen gyors és nagy siker sem elégítette ki, az ő céljai még magasabbra törtek és így csakhamar ismét útra kelt, hogy most már kész

gyártmányaival hódítson a külföldön; beutazta az egész keletet, Olaszországot és Ausztriát és az ezen utazása közben szerzett, szépszámu megrendelő feleket máig is megtartotta, gyártmányainak kifogástalanságával mintegy magához lánczolván ügyfeleit.

1895-ben, a már hatalmas működést kifejtett vállalatot egy újabb gyártási ággal gazdagította. Berendezte, és pedig a legmodernebb technikával, a nyomdai rézlénia-gyártást, a mely szakmában szintén nehéz tízezrek vándoroltak évenként külföldi gyárosok zsebébe, különösen Németország egy-két nagy czég kasszájába, mert tudnunk kell, hogy abban az időben a nyomdai rézlénia-gyártást csak Németországban kultiválták.

Hogy mily rohamosan haladt a fejlődés útján Czettel Dániel szakszerű vezetése alatt az Első Magyar Betüöntő Részvénytársaság, a legékebben szólólag mutatja a következő néhány adat. A személyzet 1891-ben 34 főből állott, ma a létszám 80; az akkori 36 különféle fajtájú géppel szemben ma 90 darab gép áll; az anyabetük mennyisége 1891-ben 40.000 volt, most 100.000; a feldolgozott nyersanyag annak idején

45.000 kilogrammot tett ki, ma már a 130.000-et haladja meg. Raktárkészlete a kezdet első éveiben 10.000 kilogramm volt, jelenleg 115.000 kilogramm. A megrendelők száma és a forgalom az első évekhez képest csaknem megötszörösödtek.

Egész sereg új fővárosi meg vidéki nyomdát rendezett be teljesen önállólag, másrészt pedig sok már létező nyomdát szerelt fel új betűanyaggal. Ilyenekül kell fölemlíteni a Grafikai Müintézetet, a Patria- és Stephanaeum-nyomdát, a Pallas-lexikon betűanyagát, a „Magyarország“ című lap, továbbá a „Nap“, a „Budapesti Napló“, a „Neues Pester Journal“, „Budapester Tagblatt“ napilapok, valamint a „Magyar Ipar“ című lap teljes berendezését, a Posner-nyomda átöntését, az „Utmutató“ vasuti menetrendkönyv igen kényes természetű betű- és rézlénia-anyagának két ízben való kifogástalan szállítását, a Pester Lloyd új nyomdája részére való betű- és rézlénia-anyag gyártását, valamint számtalan fővárosi és vidéki nyomdai cégnek és hírlapoknak betű- és egyéb anyaggal való ellátását; legutóbb pedig — és ez nem kis jelentőségű dolog — Czettel Dániel, illetve a vezetése alatt álló ön-

töde rendezte be az ifju törökök első nyomdáját is Szalonikiban.

Czettel Dániel roppant munkabíráását különben eléggé jellemzi az a körülmény is, hogy az itteni hatalmas gyár körültekintő vezetése mellett még egy Bécsben fentartott és az Első Magyar Betüöntő Részvénytársasággal connexusban álló betüöntödének és rézlénia-gyárnak is a főnöke.

És mindezen fárasztó és minden ágában egy-egy külön embert igénylő működési köröt nem is elégíti ki; ő neki nem ad elég munkát a folytonos szervezés, iránytudó szakvezetés, a dupla főnöki teendőkkal járó széles körű munkálkodás és gondoskodás; — mindezen bokros teendők mellett ő maga szerkeszt és tervez új betügarnitúrákat; a saját rajzai szerint készült ilyen betűfajták közül már több forgalomban van és közkedveltségnek örvend. A postai értékek (levélbélyegek) az ő felügyelete alatt készültek az államnyomdában; a betüöntődei vállalatban akárhány olyan praktikus gép működik, a melynek konstrukcióját ő szerkesztette és az ő utasításai és tervei szerint készítették; kitünő továbbá duplaaljazatú szedőszekrény találmánya, mely az ólomporképződésnek a szedőre nézve

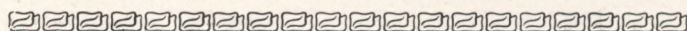
káros hatását van hivatva csökkenteni, és mely annak idején nagy feltűnést keltett úgy itthon, mint a külföldön és számos — aranyéremmel való kitüntetésben részesült. — A mi különben a szakmából eredő kitüntetésekkel illeti, ebben az általa vezetett gyári vállalatnak, de a saját személyének is bő és megérdemelt része volt.

Az eddig felsorolt száraz tények minden ékes szónál szebben és jobban bizonyítják Czettel Dániel nagy érdemeit. Nemzetgazdaságilag megbecsülhetetlen az a szolgálat, a melyet Magyarországnak tett azáltal, hogy a könyvnyomdászati szakma fejlesztésére első sorban szükséges betűöntést és rézlénia-gyártást a külföld legmodernebb berendezkedése és a legújabb technikai vívmányok színvonalán meghonosította, és így a míg egyrészt könnyen hozzáférhetővé tette a legkitűnőbb anyagok megszerzését a hazai nyomdászközönségnek, addig százezreket tart benn az országban, olyan pénzösszegeket, melyek addig külföldre vándorolván, feltétlen nemzeti vagyonszökkenést képeztek.

Ime, ezen vasakaratú és szorgalmu férfinak rövid, vázlatos biographiája. Egy újabb példája az ő működése annak, hogy kitartással,

lelkesedéssel, ambícióval, a szunnyadó erőnek és tudásnak öntudatos fejlesztésével mennyit használhat valaki az általánosságnak.

Czettel Dániel még most is fiatalos erővel munkálkodik és még sokat várhatunk tőle; de a mit eddig cselekedett, a mennyi sikert eddig felmutatott, az is bőségesen elég arra, hogy nyugodt lelkiismerettel, nyílt homlokkal, büszkén vallhassa, hogy nem hiába élt; — és elég az öt ismerők és tisztelők nagy sokaságának is, hogy elismerjék az ő elévülhetlen érdemeit a hazai betüöntésnek modern formában, nagy alapokon való megteremtése körül!

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

